

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-609-6-5>

SOCIOCULTURAL DETERMINANTS OF VIRTUAL SPACE IN APPLIED CULTURAL STUDIES

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ ВІРТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ТА КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ

Matias S. V.

*Candidate Philosophical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Performing Arts and Culture
Kyiv National University
of Technologies and Design
Kyiv, Ukraine*

Матяш С. В.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри сценічного
мистецтва і культури
Київський національний університет
технологій і дизайну
м. Київ, Україна*

У сучасному світі технологій, Інтернету та глобальних комунікацій віртуальна реальність набуває все більшої ролі в житті суспільства. Віртуальне середовище не лише впливає на повсякденне життя людей, але й формує нові види спілкування, взаємодії та переживань. Цей процес нерозривно пов'язаний з соціокультурними чинниками, які детермінують розвиток, форму та характер віртуальних взаємовідносин. Саме на цьому рівні прикладна культурологія аналізує культурні практики – від цифрових ритуалів повсякдення (онлайн-спілкування, створення аватарів, ведення блогів) до новітніх форм культурного виробництва (стрімінги, віртуальні вистави, VR-музеї). Віртуальний простір постає не лише як технологічний феномен, а як культурна сцена, де відпрацьовуються нові моделі колективної пам'яті, ідентичності та символічної комунікації.

Розуміння соціокультурних особливостей віртуального світу допоможе краще зрозуміти сучасні тренди в культурі, освіті, комунікаціях, а також можливі ризики та виклики, які він ставить перед індивідом та суспільством в цілому. Враховуючи швидкість змін в технологічному середовищі та його вплив на культурні, соціальні та психологічні аспекти життя людини, дослідження цієї теми є особливо актуальним і важливим для сучасної науки та практики.

Новий тип соціально – інформаційного устрою породжує таку соціокультурну реальність, як віртуальний простір. Цей простір є особливим середовищем, поява якого привела до зміни вже сталих в соціумі механізмів комунікаційної взаємодії. Під впливом віртуальної комунікації трансформуються в соціокультурний простір суспільства, розширюється його багатовекторність.

Таким чином, віртуальний простір можна визначити як специфічний різновид комунікаційного соціуму. Його головні риси це анонімність, багатовекторність віртуального суб'єкту, відсутність певного простору і часу як бар'єрів, які заважають моделювати сталий комунікативний простір. У прикладній культурології цей феномен осмислюється через категорію культурних практик, що охоплюють: освітні практики (електронні курси, віртуальні університети); мистецькі практики (цифрове мистецтво, інтерактивні інсталяції); медійні практики (онлайн-театр, кіберперформанс, подкастинг); соціальні практики (цифрове волонтерство, мережеві флешмоби). Таким чином, віртуальність стає простором культурного конструювання, де «прикладна культурологія» виступає методологією аналізу та інструментом критики.

Ще один концепт віртуального, пов'язаний з дихотомією «природний рівень» реального і «культурний рівень», пов'язаний з діяльністю людини. В зв'язку з цією концепцією розрізняється декілька об'єктів чи видів віртуального:

- природні;
- технічні;
- соціокультурні;
- містичні.

Віртуальна реальність як феномен соціокультурної сфери можна розглядати як дійсність особливого гатунку, як щось ще не реалізоване, прикордонне, перехідне.

Будівництво у віртуальному просторі певних соціокультурних кодів та конструктів базується не тільки на певній реальності. Віртуальний простір розширюється за рахунок безкінечної кількості змістів, де в процесі творення відбувається безкінечний рух від одного культурного коду до іншого. А з трансформацією культури змінюється і весь соціум, вся оточуюча нас реальність. У цьому процесі культурні практики прикладної культурології допомагають описати й систематизувати, як саме цифрові коди перетворюються на соціокультурні смисли. Вони вивчають, як інтеграція людини у віртуальні спільноти формує нові ідентичності, змінює культурні норми та впливає на структуру соціальних відносин.

Література:

1. Боднар М. В. Віртуальний простір як соціокультурний феномен: сучасні інтерпретації. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія*. 2020. № 1(31). С. 45–52.
2. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо інтернету, бізнесу і суспільства. Київ : Ваклер, 2007. 304 с.

3. Кравченко С. М. Прикладна культурологія: методологія та сфери застосування. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2018. Вип. 53. С. 112–120.

4. Саяпін В. О. Соціокультурна трансформація в сучасному світі. *Філософські науки*. 2015. № 6.

5. Умберто Еко. Від Інтернету до Гутенбергу: текст і гіпертекст. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Eko/Int/_Gutten.php (Дата звернення 30.10.2023).